

صلى الله عليه وسلم

باسمه تعالی

تعهد نامه ی اصالت اثر

اینجانب **صدیقه نقدی وند** متعهد می شوم که مطالب مندرج در این پایان نامه حاصل کار پژوهشی اینجانب است و دستاوردهای پژوهشی دیگران که در این پژوهش از آنها استفاده شده است، مطابق مقررات ارجاع و در فهرست منابع و مأخذ ذکر گردیده است. این پایان نامه قبلاً برای احراز هیچ مدرک هم سطح یا بالاتر ارائه نشده است. در صورت اثبات تخلف (در هر زمان) مدرک تحصیلی صادر شده توسط دانشگاه از اعتبار ساقط خواهد شد.

کلیه ی حقوق مادی و معنوی این اثر متعلق به دانشگاه تربیت مدرس شهید رجایی است.

صدیقه نقدی وند

امضاء

دانشکده علوم انسانی

**مطالعه‌ی تطبیقی برنامه درسی استعدادهای درخشان
دوره‌ی اول متوسطه ایران با کشورهای آمریکا و انگلستان و
ژاپن**

نگارش

صدیقه نقدی وند

استاد راهنما: دکتر غلامعلی احمدی

استاد مشاور: دکتر محمدرضا امام جمعه

پایان‌نامه برای دریافت درجه کارشناسی ارشد

در رشته برنامه‌ریزی درسی

مهر ۱۳۹۲

تاییدیه هیئت داوران

تقدیم به بالاترین مرتبه ی هستی، وجودی که یادش سراسر آرامش فاطر است. به مادر،
که تمام آرزوهایم را با وقف تمام داشته هایش برآورده ساخت. به پدر، که می دانم با
مضور سبزش همیشه شاهد موفقیت هایم بوده و هست.

و به :

همسرم، روح و معنای واقعی زندگیم

قدردانی و تشکر

تشکر ویژه از همسر عزیزم به فاطر صبوری و همراهی و همدلیش در تمامی مراحل انجام این پژوهش.

از اساتید مهربان و فرهیفته جناب آقای دکتر غلامحلی امدی، استاد راهنمای عزیزم به فاطر تمام راهنمایی های ارزنده و گام به گامشان در انجام این پایان نامه و جناب آقای دکتر سید ممدرضا امام جمعه، استاد مشاور صبورم به فاطر نظرات مفید و دلداریهایشان در انجام این پایان نامه، نهایت تشکر را دارم.

از اساتید محترم و صامب نظر در این حوزه جناب آقای دکتر علیرضا عصاره، داور داخلی و استاد مهربانم به فاطر نظرات مفیدشان برای مطلوب شدن نتایج این پایان نامه و جناب آقای دکتر محرم آقازاده، داور خارجی به فاطر قبول زحمت داوری این پایان نامه نهایت تشکر را دارم.

با آرزوی موفقیت و سلامت برای همه ی این عزیزان.

صدیقه نقدی وند

چکیده

هدف این پژوهش مقایسه برنامه درسی استعداد‌های درخشان ایران با برنامه‌های درسی مشابه در دو کشور آمریکا و نیوزیلند است. این پژوهش از نوع توصیفی-تحلیلی و بر اساس روش تطبیقی **بردی**، به منظور ارائه راهکارهایی جهت بهبود برنامه درسی استعداد‌های درخشان ایران انجام گرفته است. علت انتخاب کشورها، تنوع برنامه‌های درسی و پیشرفت آن‌ها در این حوزه، بوده است. نتایج مقایسه نشان داد که، در زمینه‌ی **منطق** آموزش استعداد‌های درخشان، کشورهای مورد مطالعه، از دو رویکرد آموزش در مدارس معمولی با برنامه‌های جدا (آمریکا و نیوزیلند)، و آموزش جدا (ایران و در بعضی از ایالت‌های آمریکا) استفاده می‌کنند. آمریکا و نیوزیلند دارای **اهداف** مشخص هستند، اما در ایران اهداف مدارس استعداد درخشان، همان اهداف مدارس معمولی است. برای **شناسایی**، در ایران از آزمون سراسری و نمره معدل، استفاده می‌شود. در کشورهای آمریکا و نیوزیلند، نحوه‌ی شناسایی غیرمتمرکز و فرآیند شناسایی از اوایل دوران کودکی در همه‌ی مقاطع تحصیلی، آغاز می‌گردد. **محتوا** برنامه‌های آموزشی استعداد درخشان ایران غنی‌شده‌ی محتوای مدارس معمولی است، ولی در آمریکا و نیوزیلند، محتوا به صورت جدا و با توجه به همه‌ی حوزه‌های استعداد (هنری، ورزشی، موسیقی، علمی و ...) تهیه می‌گردد. در همه‌ی کشورهای مورد مطالعه از **روش‌های** غنی‌سازی، تسریع و تفکیک برای این آموزش استفاده می‌شود، در آمریکا و نیوزیلند علاوه بر این روش‌ها، از روش‌های دیگر نیز برای آموزش استعداد‌های درخشان بهره گرفته می‌شود. در آمریکا و نیوزیلند، دوره‌های تخصصی برای آموزش **معلمان**، تدریس روانشناسی، دوره‌های ضمن خدمت، ویژه‌ی آموزش استعداد‌های درخشان برگزار می‌گردد، در صورتی که معلمان مدارس استعداد درخشان ایران این دوره‌ها را طی نمی‌کنند. برای **ارزشیابی** فعالیت‌های تکمیلی دانش‌آموزان استعداد درخشان در همه‌ی کشورهای مورد مطالعه از انواع ارزشیابی استفاده می‌شود، علاوه بر این روش‌ها در آمریکا و نیوزیلند از پوشه گزارش کار جهت گزارش وضعیت کامل دانش‌آموز استفاده، و بر خود ارزیابی دانش‌آموزان، در انجام فعالیت‌ها تاکید می‌گردد. در پایان این مطالعه بر اساس یافته‌ها، پیشنهادهایی برای اصلاح آموزش استعداد‌های درخشان ایران، ارائه می‌گردد.

کلمات کلیدی: برنامه درسی - استعداد درخشان - مطالعه تطبیقی - دوره‌ی اول متوسطه

فهرست

صفحه	عنوان
۱.....	فصل اول: طرح مسئله.....
۲.....	۱-۱ مقدمه.....
۳.....	۲-۱ عنوان تحقیق.....
۴.....	۳-۱ بیان مسئله.....
۵.....	۴-۱ ضرورت و اهمیت تحقیق.....
۶.....	۵-۱ اهداف تحقیق.....
۶.....	الف) هدف کلی:.....
۵.....	ب) اهداف جزئی:.....
۷.....	۶-۱ سؤالات تحقیق.....
۷.....	الف) سؤال اصلی تحقیق.....
۷.....	ب) سؤالات ویژه این تحقیق.....
۸.....	۷-۱ تعریف واژه‌ها، مفاهیم و متغیرها.....
۸.....	الف) تعاریف نظری.....
۹.....	ب) تعاریف عملیاتی.....
۱۰.....	فصل دوم: مروری بر ادبیات پژوهش.....
۱۱.....	۱-۲ مقدمه.....
۱۲.....	۲-۲ تعریف برنامه‌ی درسی.....
۱۳.....	۲-۲-۱ انواع برنامه‌ی درسی از دیدگاه گلاتورن.....
۱۳.....	۲-۲-۳ مبانی نظری تیزهوشی و تعریف دانش آموز استعداد درخشان.....
۱۴.....	۲-۳-۱ تغییراتی در تعریف تیزهوشی.....
۱۴.....	۲-۳-۲ بررسی تعاریف هوش.....
۱۶.....	۲-۳-۳ پژوهش و نظریه‌های استعداد.....
۱۸.....	۲-۴ خلاقیت.....
۱۸.....	۲-۵ انواع تیزهوشی.....
۱۹.....	۲-۶ تصورات غلط راجع به دانش آموزان استعداد درخشان.....
۲۰.....	۲-۷ ویژگی‌های دانش آموزان استعداد درخشان.....
۲۲.....	۲-۸ رشد عاطفی-اجتماعی دانش آموزان استعداد درخشان.....

۲۳	۹-۲ انواع برنامه‌ها و روش‌های ارائه‌ی آموزش به دانش‌آموزان استعداد درخشان.....
۲۵	۱۰-۲ مبانی فلسفی آموزش استعدادهای درخشان.....
۲۶	۱۱-۲ مبانی روانشناسی استعدادهای درخشان.....
۲۷	۱۲-۲ تاریخچه‌ی توجه آموزش استعدادهای درخشان.....
۲۷	۱-۱۲-۲ تاریخچه‌ی توجه به آموزش استعداد درخشان در جهان.....
۳۴	۲-۱۲-۲ تاریخچه‌ی آموزش استعداد درخشان در ایران.....
۳۶	۱-۲-۱۲-۲ تاریخچه سمپاد در ایران.....
۳۹	۱۳-۲ تحقیقات انجام‌شده در این زمینه.....
۳۹	۱-۱۳-۲ تحقیقات داخلی.....
۴۲	۲-۱۳-۲ تحقیقات خارجی.....
۴۴	۱۴-۲ نتیجه‌گیری.....
۴۶	فصل سوم (روش تحقیق).....
۴۷	۱-۳ مقدمه.....
۴۷	۲-۳ روش تحقیق.....
۴۸	۳-۳ فرآیند تحقیق.....
۴۹	۴-۳ جامعه‌ی آماری.....
۴۹	۵-۳ نمونه‌گیری (حجم نمونه و روش محاسبه).....
۵۰	۶-۳ ابزار گردآوری داده‌ها.....
۵۰	۷-۳ روش‌های تجزیه و تحلیل داده‌ها.....
۵۱	فصل چهارم (یافته‌های تحقیق).....
۵۲	۱-۴ مقدمه.....
۵۲	۲-۴ توصیف اطلاعات.....
۵۲	۱-۲-۴ ایران.....
۵۲	۱-۱-۲-۴ ساختار جغرافیایی، سیاسی و فرهنگی ایران.....
۵۳	۲-۱-۲-۴ اطلاعاتی از نظام آموزشی ایران.....
۵۳	۳-۱-۲-۴ اهداف آموزش و پرورش دوره‌ی اول متوسطه ایران.....
۵۷	۴-۱-۲-۴ آموزش استعدادهای درخشان.....
۵۷	۵-۱-۲-۴ مدیریت راهبری کلان.....
۵۸	۶-۱-۲-۴ منابع مالی سازمان.....

- ۵۸ ..... برنامه‌های ملی ۷-۱-۲-۴
- ۵۹ ..... محتوا و مواد برنامه‌های درسی استعداد درخشان ۸-۱-۲-۴
- ۶۰ ..... نحوه‌ی گزینش استعدادهای درخشان ایران ۹-۱-۲-۴
- ۶۱ ..... روش‌های آموزش استعدادهای درخشان ۱۰-۱-۲-۴
- ۶۱ ..... غنی‌سازی ۱-۱۰-۱-۲-۴
- ۶۱ ..... جهش تحصیلی ۲-۱۰-۱-۲-۴
- ۶۲ ..... ویژگی‌های معلمان استعداد درخشان ۱۱-۱-۲-۴
- ۶۲ ..... ارزشیابی پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان استعداد درخشان ۱۲-۱-۲-۴
- ۶۵ ..... آمریکا ۲-۲-۴
- ۶۵ ..... ساختار جغرافیایی، سیاسی و اقتصادی ایالات متحده آمریکا ۱-۲-۲-۴
- ۶۵ ..... اطلاعاتی از نظام آموزشی آمریکا ۲-۲-۲-۴
- ۶۶ ..... اهداف آموزش و پرورش دوره‌ی اول متوسطه ۳-۲-۲-۴
- ۶۶ ..... تعاریف استعداد آمریکا ۴-۲-۲-۴
- ۶۶ ..... نحوه‌ی گزینش استعدادهای درخشان آمریکا ۵-۲-۲-۴
- ۶۸ ..... قوانین مربوط به طراحی و اجرای برنامه‌های استعداد درخشان ۶-۲-۲-۴
- ۶۹ ..... برنامه‌ریزی برای دانش‌آموزان استعداد درخشان ۷-۲-۲-۴
- ۷۰ ..... الگو غنی‌سازی سه‌تایی ۱-۷-۲-۲-۴
- ۷۱ ..... الگو سه مرحله‌ای غنی‌سازی فلد هوسن ۲-۷-۲-۲-۴
- ۷۱ ..... برنامه‌ریزی در ۴ سطح توانایی (ترفینگر و سورتز) ۳-۷-۲-۲-۴
- ۷۲ ..... آموزش مهارت تفکر ادوارد دی بونو ۴-۷-۲-۲-۴
- ۷۲ ..... راهبردها ۸-۲-۲-۴
- ۷۲ ..... خوشه‌های غنی‌سازی ۱-۸-۲-۲-۴
- ۷۲ ..... برنامه‌ی درسی فشرده ۲-۸-۲-۲-۴
- ۷۳ ..... مراکز یادگیری ۳-۸-۲-۲-۴
- ۷۳ ..... نمایشگاه هنرهای زیبا ۴-۸-۲-۲-۴
- ۷۴ ..... مطالعه‌ی مستقل ۵-۸-۲-۲-۴
- ۷۵ ..... مربی مشاوره ۶-۸-۲-۲-۴
- ۷۵ ..... آموزش تعاونی ۷-۸-۲-۲-۴
- ۷۶ ..... شتاب ۸-۸-۲-۲-۴

- ۷۸..... تفکیک ۹-۸-۲-۲-۴
- ۷۹..... راهبردهای افزایش خلاقیت ۱۰-۸-۲-۲-۴
- ۷۹..... راهبردهای مدرسه ۱۱-۸-۲-۲-۴
- ۸۰..... ویژگی‌های معلمان استعداد درخشان ۹-۲-۲-۴
- ۸۱..... نقش معلمان دانش‌آموزان استعداد درخشان ۱-۹-۲-۲-۴
- ۸۲..... ارزشیابی پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان استعداد درخشان ۱۰-۲-۲-۴
- ۸۳..... نیوزیلند ۳-۲-۴
- ۸۳..... ساختار جغرافیایی، سیاسی، فرهنگی، اقتصادی نیوزیلند ۱-۳-۲-۴
- ۸۳..... اطلاعاتی از نظام آموزش و پرورش نیوزیلند ۲-۳-۲-۴
- ۸۵..... اهداف آموزش و پرورش در مقطع اول متوسطه ۳-۳-۲-۴
- ۸۵..... سیاست‌های پژوهش ۴-۳-۲-۴
- ۸۷..... پیاده‌سازی دستورالعمل‌ها ۵-۳-۲-۴
- ۸۸..... ابزار شروع ۶-۳-۲-۴
- ۸۹..... تعریف استعداد ۷-۳-۲-۴
- ۸۹..... معیارهایی برای توسعه‌ی تعاریف پایه ۱-۷-۳-۲-۴
- ۹۰..... دیدگاه‌های چند فرهنگی ۸-۳-۲-۴
- ۹۱..... شاخص‌های فرهنگی استعداد ۹-۳-۲-۴
- ۹۲..... نحوه‌ی گزینش دانش‌آموزان استعداد درخشان ۱۰-۳-۲-۴
- ۹۲..... اصول شناسایی ۱-۱۰-۳-۲-۴
- ۹۳..... روش‌های شناسایی ۲-۱۰-۳-۲-۴
- ۹۶..... برنامه‌های آموزشی دانش‌آموزان استعداد درخشان ۱۱-۳-۲-۴
- ۹۶..... تفاوت عناصر موجود در برنامه‌ی درسی ۱-۱۱-۳-۲-۴
- ۹۷..... الگوهای تمایز ۲-۱۱-۳-۲-۴
- ۹۸..... فرمول برای برنامه‌ریزی یک برنامه‌ی متفاوت ۳-۱۱-۳-۲-۴
- ۹۸..... رویکرد فرهنگی پاسخگو ۴-۱۱-۳-۲-۴
- ۹۹..... روش‌های آموزش دانش‌آموزان استعداد درخشان ۱۲-۳-۲-۴
- ۱۰۱..... مقررات مصوب برای آموزش دانش‌آموزان استعداد درخشان ۱-۱۲-۳-۲-۴
- ۱۰۲..... تحقیق مستقل ۲-۱۲-۳-۲-۴
- ۱۰۲..... مراکز آموزشی ۳-۱۲-۳-۲-۴

- ۴-۲-۳-۱۲-۴ گروه‌بندی انعطاف‌پذیر.....۱۰۲
- ۴-۲-۳-۱۲-۵ فعالیت‌های محکم ضروری.....۱۰۳
- ۴-۲-۳-۱۲-۶ معلم مشاور.....۱۰۳
- ۴-۲-۳-۱۲-۷ برنامه‌های آموزش فردی.....۱۰۳
- ۴-۲-۳-۱۲-۸ برنامه‌ی درسی یکپارچه.....۱۰۴
- ۴-۲-۳-۱۲-۹ آموزش از راه دور.....۱۰۴
- ۴-۲-۳-۱۲-۱۰ برنامه‌های فراتر از کلاس درس به صورت منظم.....۱۰۴
- ۴-۲-۳-۱۳ راه‌برد سازمانی در سطح مدرسه.....۱۱۳
- ۴-۲-۳-۱۳-۱ کلاس‌های ویژه.....۱۰۵
- ۴-۲-۳-۱۳-۲ ورودی اولیه.....۱۰۵
- ۴-۲-۳-۱۳-۳ شتاب یک ساله یا کلاس پرشی.....۱۰۵
- ۴-۲-۳-۱۳-۴ خروج یا برنامه‌های خروج.....۱۰۶
- ۴-۲-۳-۱۳-۵ تیم مربیان.....۱۰۷
- ۴-۲-۳-۱۳-۶ ثبت‌نام همزمان.....۱۰۷
- ۴-۲-۳-۱۳-۷ مسابقات.....۱۰۷
- ۴-۲-۳-۱۳-۸ کلوپ‌ها و درس‌های اختیاری.....۱۰۷
- ۴-۲-۳-۱۳-۹ گروه‌های خوشه‌ای.....۱۰۷
- ۴-۲-۳-۱۳-۱۰ گروه‌بندی خوشه‌ای.....۱۰۷
- ۴-۲-۳-۱۳-۱۱ آموزش مجازی.....۱۱۶
- ۴-۲-۳-۱۴ برنامه‌های خاص.....۱۱۷
- ۴-۲-۳-۱۴-۱ برنامه‌های یک روز در هفته.....۱۰۸
- ۴-۲-۳-۱۴-۲ برنامه‌های بعد از مدرسه و تعطیلات.....۱۰۸
- ۴-۲-۳-۱۴-۳ خوشه‌بندی منطقه‌ای مدارس.....۱۱۷
- ۴-۲-۳-۱۵ توسعه‌ی الگوهای برنامه درسی.....۱۰۹
- ۴-۲-۳-۱۵-۱ معیارهایی برای انتخاب الگو.....۱۱۰
- ۴-۲-۳-۱۵-۲ نمونه‌هایی از توسعه‌ی الگوهای برنامه‌های درسی.....۱۱۰
- ۴-۲-۳-۱۵-۴ الگو غنی‌سازی سه‌گانه.....۱۱۱
- ۴-۲-۳-۱۵-۵ الگو یادگیرنده‌ی خودگردان.....۱۱۲
- ۴-۲-۳-۱۵-۶ الگو برنامه‌ی درسی یکپارچه.....۱۱۳

- ۱۱۳.....۷-۱۵-۳-۲-۴ الگو برنامه‌ریزی درسی موازی.
- ۱۱۴.....۸-۱۵-۳-۲-۴ الگو ریچ.
- ۱۱۴.....۱۶-۳-۲-۴ ویژگی‌های معلمان استعداد درخشان.
- ۱۱۶.....۱-۱۶-۳-۲-۴ مراکز آموزش معلمان.
- ۱۱۷.....۲-۱۶-۳-۲-۴ آموزش حرفه‌ای و توسعه‌ای.
- ۱۱۸.....۱۷-۳-۲-۴ ارزشیابی پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان استعداد درخشان.
- ۱۱۹.....۳-۴ تفسیر.
- ۱۱۹.....۱۱-۳-۴ ایران.
- ۱۱۹.....۱-۱-۳-۴ منطق آموزش استعدادهای درخشان.
- ۱۱۹.....۲-۱-۳-۴ اهداف آموزشی استعدادهای درخشان.
- ۱۲۰.....۳-۱-۳-۴ نحوه‌ی شناسایی استعدادهای درخشان.
- ۱۲۰.....۴-۱-۳-۴ محتوای برنامه‌های آموزشی استعدادهای درخشان.
- ۱۲۱.....۵-۱-۳-۴ روش‌های آموزش استعدادهای درخشان.
- ۱۲۱.....۶-۱-۳-۴ ویژگی‌های معلمان استعدادهای درخشان.
- ۱۲۱.....۷-۱-۳-۴ ارزشیابی پیشرفت تحصیلی استعدادهای درخشان.
- ۱۲۲.....۲-۳-۴ آمریکا.
- ۱۲۲.....۱-۲-۳-۴ منطق آموزش استعدادهای درخشان.
- ۱۲۳.....۲-۲-۳-۴ اهداف آموزش استعدادهای درخشان.
- ۱۲۳.....۳-۲-۳-۴ نحوه‌ی شناسایی استعدادهای درخشان.
- ۱۲۳.....۴-۲-۳-۴ محتوای برنامه‌های آموزشی استعدادهای درخشان.
- ۱۲۴.....۵-۲-۳-۴ روش‌های آموزش استعدادهای درخشان.
- ۱۲۴.....۶-۲-۳-۴ ویژگی‌های معلمان استعدادهای درخشان.
- ۱۲۵.....۷-۲-۳-۴ ارزشیابی پیشرفت تحصیلی استعدادهای درخشان.
- ۱۲۵.....۳-۳-۴ نیوزیلند.
- ۱۲۶.....۱-۳-۳-۴ فلسفه‌ی آموزش استعدادهای درخشان.
- ۱۲۶.....۲-۳-۳-۴ اهداف برنامه‌های آموزش استعدادهای درخشان.
- ۱۲۶.....۳-۳-۳-۴ نحوه‌ی شناسایی دانش‌آموزان استعداد درخشان.
- ۱۲۴.....۴-۳-۳-۴ محتوای برنامه‌های آموزشی استعدادهای درخشان.
- ۱۲۴.....۵-۳-۳-۴ روش‌های آموزش استعدادهای درخشان.

- ۴-۳-۳-۶ ویژگی های معلمان استعداد های درخشان.....۱۲۸
- ۴-۳-۳-۷ ارزشیابی پیشرفت تحصیلی استعداد های درخشان.....۱۲۸
- ۴-۴ مرحله سوم- هم جواری.....۱۲۹
- ۴-۵ مرحله چهارم- مقایسه.....۱۳۵
- ۴-۵-۱ پاسخ به سؤال اول: بین منطق آموزش استعداد های درخشان ایران، با منطق آموزشی استعداد های درخشان در آمریکا و نیوزیلند چه شباهت ها و تفاوت هایی، وجود دارد؟.....۱۳۶
- ۴-۵-۲ پاسخ به سؤال دوم: بین اهداف آموزشی دانش آموزان استعداد درخشان ایران، با کشورهای آمریکا و نیوزیلند چه شباهت ها و تفاوت هایی، وجود دارد؟.....۱۳۷
- ۴-۵-۳ پاسخ به سؤال سوم: بین نحوه شناسایی دانش آموزان استعداد درخشان ایران با کشورهای آمریکا و نیوزیلند، چه شباهت ها و تفاوت هایی، وجود دارد؟.....۱۳۸
- ۴-۵-۴ پاسخ به سؤال چهارم: بین محتوای درسی برنامه های درسی استعداد های درخشان ایران با کشورهای آمریکا و نیوزیلند چه شباهت ها و تفاوت هایی، وجود دارد؟.....۱۳۹
- ۴-۵-۵ پاسخ به سؤال پنجم: بین روش های تدریس استعداد درخشان کشور ایران با کشورهای آمریکا و نیوزیلند، چه شباهت ها و تفاوت هایی، وجود دارد؟.....۱۴۰
- ۴-۵-۶ پاسخ به سؤال ششم: بین ویژگی ها و شرایط معلمان برای آموزش دانش آموزان استعداد درخشان ایران با آمریکا و نیوزیلند چه شباهت ها و تفاوت هایی، وجود دارد؟.....۱۴۱
- ۴-۵-۷ پاسخ به سؤال هفتم: بین روش های ارزشیابی دانش آموزان استعداد درخشان ایران با کشورهای آمریکا و نیوزیلند چه شباهت ها و تفاوت هایی، وجود دارد؟.....۱۴۲
- فصل پنجم: نتیجه گیری، بحث و پیشنهادها.....۱۴۵
- ۵-۱ مقدمه.....۱۴۵
- ۵-۲ بحث و نتیجه گیری.....۱۴۵
- ۵-۳ محدودیت های پژوهش.....۱۵۵
- ۵-۴ پیشنهادهای پژوهشی.....۱۵۵
- ۵-۵ پیشنهادهایی برای پژوهش های بعدی.....۱۵۶
- منابع فارسی.....۱۶۱
- منابع لاتین.....۱۶۵
- چکیده انگلیسی.....۱۷۳

فهرست جداول

عنوان	صفحه
۱-۴ جدول یک- چشم انداز و اصول اساسی برای ارائه ی آموزش به دانش آموزان مستعد.....	۸۶
۲-۴ جدول دو- اصول تمایز.....	۹۷
۳-۴ جدول سه-توصیه های ERO برای معلمان و مدیران مدارس نیوزیلند.....	۱۱۶
۴-۴ جدول چهارم- مقایسه منطق آموزش.....	۱۳۰
۵-۴ جدول پنجم- مقایسه اهداف آموزشی.....	۱۳۱
۶-۴ جدول ششم- مقایسه نحوه ی شناسایی و گزینش دانش آموزان استعداد درخشان.....	۱۳۲
۷-۴ جدول هفتم- مقایسه ی محتوای برنامه های درسی.....	۱۳۳
۸-۴ جدول هشتم- مقایسه ی روش های تدریس.....	۱۳۴
۹-۴ جدول نهم- مقایسه ویژگی های معلمان.....	۱۳۵
۱۰-۴ جدول ده- مقایسه ی نحوه ی ارزشیابی.....	۱۳۶
۱۱-۴ جدول یازده- مقایسه شباهت ها و تفاوت های منطق وچرایی آموزش استعدادهای درخشان.....	۱۳۷
۱۲-۴ جدول دوازده- مقایسه شباهت ها و تفاوت های اهداف آموزش استعدادهای درخشان.....	۱۳۷
۱۳-۴ جدول سیزده- مقایسه شباهت ها و تفاوت های نحوه گزینش استعدادهای درخشان.....	۱۳۹
۱۴-۴ جدول چهارده- مقایسه شباهت ها و تفاوت های محتوای برنامه های درسی استعدادهای درخشان.....	۱۴۰
۱۵-۴ جدول پانزده- مقایسه شباهت ها و تفاوت های روش های آموزش استعدادهای درخشان.....	۱۴۱
۱۶-۴ جدول شانزده- مقایسه شباهت ها و تفاوت های معلمان استعدادهای درخشان.....	۱۴۲
۱۷-۴ جدول هفده- مقایسه شباهت ها و تفاوت های ارزشیابی پیشرفت تحصیلی استعدادهای درخشان.....	۱۴۳

فهرست شکل‌ها

عنوان	صفحه
۱-۲ شکل اول- مفهوم استعداد از منظر گروه تحقیقات رنزولی.....	۱۷
۱-۴ شکل دوم- روابط بین مفاهیم، ویژگی‌ها، شناسایی، برنامه‌ریزی و خودارزیابی.....	۸۶
۲-۴ شکل سوم- سیکل چرخه‌ی دانش به منظور بهبود پیش‌بینی‌های لازم برای آموزش دانش‌آموزان بااستعداد تیزهوش.....	۸۸
۴-۴ شکل چهارم- تمایز کیفی، زنجیره‌ای از مقررات مربوط به دانش‌آموزان استعداد درخشان.....	۱۰۱
۵-۴ شکل پنجم- مدل غنی‌سازی سه گانه.....	۱۱۲
۶-۴ شکل ششم- مدل برنامه‌ی درسی یکپارچه.....	۱۱۳

فهرست پیوست ها

پیوست شماره یک- چک لیست معلم از ویژگی های دانش آموزان بااستعداد و

تیزهوش (آمریکا)..... ۱۵۸

پیوست شماره دو- چک لیست برای ارائه دستورالعمل های مدرسه..... ۱۵۹

فصل اول

طرح مسئله

۱-۱ مقدمه

منابع انسانی مهم‌ترین بخش ثروت یک جامعه محسوب می‌شود. در مطالعه‌ای که در بانک جهانی انجام شده است، ثروت جوامع را به سه دسته تقسیم کرده‌اند، ثروتی که در منابع انسانی تجسم یافته است، ثروتی که در منابع طبیعی است و ثروتی که در سرمایه گذاری‌ها، است. افراد با استعداد و تیزهوش، ثروت بالقوه‌ی هر جامعه هستند که آموزش صحیح آن‌ها می‌تواند در تحقق این ثروت عظیم، تاثیر گذار باشد. جداسازی مدارس تیزهوشان دارای محاسن و معایبی است، وجود محاسن و معایب متفاوت در نحوه‌ی آموزش تیزهوشان، باعث طرح دیدگاه‌های متفاوتی در مورد این آموزش شده است. اما آنچه بین همه‌ی این دیدگاه‌ها مشترک است، لزوم توجه جدی به برنامه‌های درسی دانش‌آموزان استعداد درخشان^۱ است (عظیمی، ۱۳۸۱). انسان با توانایی‌های بالقوه به دنیا می‌آید. این توانایی‌ها در اثر پاره‌ای عوامل در برخی بیشتر و در برخی کمتر، بروز پیدا می‌کند. اصطلاح تیزهوش به کسی اطلاق می‌شود، که بااستعدادها و توانمندی‌های برجسته خویش، در مقایسه با افراد عادی، می‌تواند کارهای مهم‌تر و پیچیده‌تری انجام دهد (کارآمد، ۱۳۸۶).

در محیط آموزشی، نیازها، علاقه‌ها و ظرفیت‌های دانش‌آموزان استعداد درخشان بسیار بیشتر و بالاتر از دیگر دانش‌آموزان است. بنابراین، متصدیان آموزش دانش‌آموزان استعداد درخشان باید برنامه‌هایی را برای آموزش این دانش‌آموزان ترتیب دهند، که از وسعت و عمق کافی جهت تأمین نیازهای دانش‌آموزان استعداد درخشان، برخوردار باشد. در میان نوشته‌های تربیتی، به مناسبت‌های گوناگون، موضوع تعلیم و تربیت استعدادهای درخشان از سوی دانشمندان و صاحب‌نظران این رشته مطرح شده است. برای آموزش دانش‌آموزان استعداد درخشان، نمی‌توان به برنامه‌های عادی غنی‌سازی مدارس بسنده کرد، بلکه باید در زمینه‌ی اهداف، محتوا، روش‌ها، ارزشیابی، شیوه‌ی شناسایی دانش‌آموزان استعداد درخشان، و نحوه‌ی انتخاب معلمان، برای آموزش این دانش‌آموزان با دانش‌آموزان معمولی تفاوت قائل شد (کارآمد، ۱۳۸۶). در کشورهایی که در زمینه‌ی آموزش استعدادهای درخشان سابقه‌ی طولانی دارند، مانند آمریکا، از مدت‌ها پیش این آموزش مورد توجه قرار گرفته است و در کشورهایمانند نیوزیلند، با وجود مدت زمان توجه کمی که به این مقوله شده است، برنامه‌های در خور توجهی برای این دانش‌آموزان، تدارک دیده شده است. در ایران با وجود گذشت ۴۴ سال از زمان توجه به

---

^۱ - Talented student

برنامه‌های استعداد درخشان هنوز خط مشی واحدی در این زمینه وجود ندارد. لذا این پژوهش با این هدف انجام گرفته است، که بررسی و مقایسه برنامه‌های درسی استعدادهای درخشان در ایران با کشورهای پیشرفته در این حوزه، بتواند در ارتقاء برنامه‌های درسی سازمان استعداد درخشان، سهمی هرچند اندک، داشته باشد.

۲-۱ عنوان تحقیق

مطالعه‌ی تطبیقی^۱ برنامه درسی دانش‌آموزان استعداد درخشان مقطع اول متوسطه در ایران با کشورهای آمریکا و نیوزیلند.

۳-۱ بیان مسئله

در این بررسی این سوال کلی مطرح است که بین برنامه‌های درسی استعدادهای درخشان کشور ایران در مقطع اول متوسطه با کشورهای دیگر مانند آمریکا و نیوزیلند چه شباهت‌ها و تفاوت‌هایی وجود دارد. در کلیه کشورهای جهان علاقه و تمایل فوق‌العاده‌ای به آموزش دانش‌آموزان استعداد درخشان می‌شود. اظهار چنین علاقه‌ای اگرچه در برخی از کشورها تازه نیست، ولی تلاش برای آموزش دانش‌آموزان بااستعداد، در اکثریت کشورها، در حال شکل گرفتن است (سجادیه، ۱۳۶۸). در مورد آموزش استعدادهای درخشان، دو دیدگاه متفاوت در جهان وجود دارد. گروهی معتقدند ایجاد یک برنامه آموزشی ویژه برای تیزهوشان و جدا کردن این دانش‌آموزان از افراد عادی، آن‌ها را به عنوان تافته جدا بافته نشان می‌دهد، محیط‌های آموزشی متفاوت، باعث ایجاد تفاوت‌های قابل توجهی در خود پنداره و طرز تفکر این دانش‌آموزان می‌شود (گالا گر^۲، ۱۳۶۷). در مقابل گروهی معتقدند، دانش‌آموزان تیزهوش و بااستعداد، کسانی هستند که طبق تشخیص افراد صلاحیت‌دار، به دلیل استعداد برجسته خود، قادر به عملکرد عالی هستند. این افراد به خدمات و برنامه آموزشی متفاوتی، و رای آنچه که معمولاً از طریق برنامه عادی مدرسه ارائه می‌شود، نیازمندند (گالا گر، ۱۳۶۷). در مورد برنامه‌های درسی دانش‌آموزان استعداد درخشان چند سوال اساسی مطرح می‌شود، این سوال‌ها به این جنبه‌های اصلی برنامه درسی می‌پردازند که بین منطق آموزش استعدادهای درخشان، نحوه‌گزینش دانش‌آموزان استعداد درخشان، روش‌های آموزشی و محتوای برنامه‌های درسی، ویژگی‌های معلمان و روش‌های ارزشیابی استعدادهای درخشان در کشور ایران به عنوان پایه بررسی با کشورهای محور مقایسه آمریکا و نیوزیلند چه شباهت‌ها و تفاوت‌هایی وجود دارد. در گزارش کمیسیون مدارس استرالیا در سال ۱۹۸۰، نارسایی‌های

¹- Comparative study

²- Gallagher